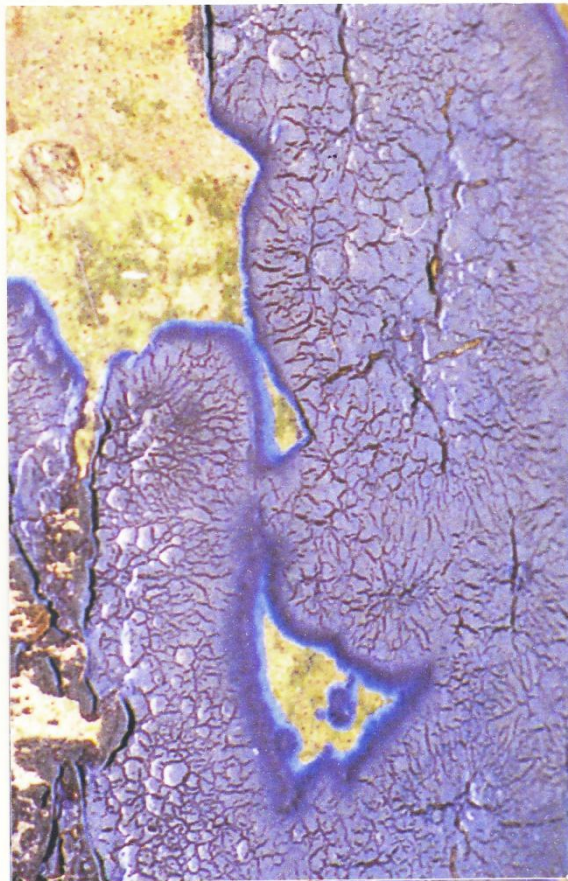

PSL - Nieuws

Een uitgave van de Paddestoelen Studiegroep Limburg

P. H. KELDERMAN
HERKENBROEKERWEG 23
6301 EG VALKENBURG

Jaargang 11, nummer 1
Januari 2004

Van de redactie

Onze vorige uitgave was reeds gereed toen wij het overlijden van R. Maas-Geesteranus vernamen. (In een bijvoegsel maakten wij u er op attent). In het kort willen wij op deze plaats nog even stilstaan bij het heengaan van deze voor de wereld groot mycoloog.

Enkele oudere onder ons zullen zich deze beminnelijke en bescheiden man stellig herinneren. Hij bezocht, vooral eind zeventig- begin tachtiger jaren regelmatig Zuid-Limburg in verband met zijn studie der *Mycena's*. Altijd vergezeld door Piet Jansen waarvan hij afhankelijk was aangezien Ruud zelf geen rijbewijs bezat. Beide logeerden in het begin vaak in Wijlre, tot hun aangeboden werd kosteloos gebruik te kunnen maken van een woning die meestal in die jaren maanden leeg stond i.v.m. bezoek aan Amerika van de moeder van een der redacteurs dezes. Herhaald kregen wij de kans samen de bossen in te trekken. Een echte kilometervreter was Maas-Geesteranus zeker niet, liefs ging hij na het verzamelen van enkele collecties weer direct naar huis om het gevondene uitvoerig te kunnen beschrijven wat hij minutieus deed. Maar hij had ook steeds tijd om vragen van de amateurjes, die wij toch wa-

ren, steeds met veel geduld te beantwoorden. Zijn enorme kennis van Ascomyceten, het genus *Geastrum* of Stekelzwammen was voor ons een onuitputtelijke bron van informatie.

Frappant was zijn werkwijze m.b.t. het beschrijven van b.v. *Mycena's*, aanraken met de handen van de vruchtlichamen werd tot het uiterste beperkt, de beste methode vond hij, om de kenmerken van een paddestoeltje goed te kunnen bestuderen was deze met het hoedje naar beneden in een klein bakje gevuld met water te plaatsen waarna hij met de 'bino' de steel en de lamellen goed kon bekijken. Hij drukte ons op het hart geen paddestoelen (met name *Mycena's*) in plastic- maar in metalen doosjes te verzamelen, het waarnemen achteraf van de geur is met de eerste methode vrijwel onmogelijk. Zijn bezoeken aan Z. Limburg en uitstapjes met ons hebben toch een blijvende stempel gedrukt op ons doen en laten later. Hij zal in onze herinnering onuitwisbaar aanwezig blijven en zijn niet alleen dankbaar hem persoonlijk gekend te hebben, maar zeker ook voor de vele leerzame uurtjes die we samen doorbrachten.

Inhoud

2	Van de redactie	
3	Activiteitenagenda.	
4	'Zwam' en 'Paddestoel', vanwaar komen die namen	Piet Kelderman.
6	De Blauwe korstzwam, een mooie vondst in Bos Elsloo	Jo Bollen.
7	Als tussendoortje een Hemimycena	Piet Kelderman.
8	De Grondbekerzwammen (<i>Geopora</i>) in Limburg NL.	Piet Kelderman & Ron Bronckers.
12	Het Plooiwieswaaiertje, verspreiding en substraatkeuze in het Bunderbosch	Jo Bollen.
13	Paddestoelennamen (3)	Henk Henczyk.
14	Kort verslag van de uitstapjes naar Berlingen en Gerolstein in de Vulkaaneifel	Piet Kelderman en Ron Bronckers.
17	Het wel en wee van 2003	Piet Kelderman.

Contactadres Paddestoelen Studiegroep Limburg: Piet de Vree, Palestinastraat 34, 6418 HJ Heerlen. Tel.: 045-5426882.

Attentie!

Leden en abonnees die geen lid zijn van het Natuurhistorisch genootschap kunnen hun abonnementsgeld storten op postgirorekening 0741784. Voor België: IBAN: NL 11 PSTB 0000741784, BIC: PSTBNL 21, t.n.v. PSL-activiteiten, adres: dhr. P. de Vree, Palestinastraat 34, 6418 HJ Heerlen, t.w. €- 7.30 voor Nederland en €-7.45 België.

Foto voorplaat: *Terana couruleum* (Blauwe korstzwam). Foto Jo Bollen.

PSL-Nieuws is de nieuwsbrief van de Paddestoelen Studiegroep Limburg. Een studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. De doelstelling van deze nieuwsbrief is het om publicaties mogelijk te maken over paddestoelen en aanverwante zaken. Ook willen wij veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen hun bevindingen te rapporteren. PSL-Nieuws verschijnt tweemaal per jaar, eenmaal in het voorseizoen en eenmaal in het naseizoen. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. De redactie behoudt zich het recht voor teksten aan te passen of in te korten. Kopij is welkom en kan gestuurd worden naar de redactie: Piet Kelderman, Herkenbroekerweg 23, 6301 EG Valkenburg, e-mail: phkvdh@hetnet.nl of Ron Bronckers, Weth. Meertensstraat 14, 6325 DB Vilt. Buitenredactie Paul Jennen, Ringkade 11, 1112 RS Diemen.

Activiteitenagenda

Nieuwjaarsbijeenkomst

Deze vindt plaats op donderdag **15 januari** zoals gebruikelijk in het zaaltje onder de bibliotheek van Ransdaal. Samenkomst 19.30 uur.

Breng je mooiste dia' of foto's van het afgelopen jaar mee! Anders dan paddestoelen mag natuurlijk ook.

Excursieprogramma najaar 2003

Zoals altijd geldt daarvoor het volgende: bij deelname aan een excursie dien je vooraf steeds contact op te nemen met Piet Kelderman ☎ 043-6016055. Dit voorkomt misverstanden (bijvoorbeeld bij het vervallen van een excursie door

weersomstandigheden of om andere redenen) en onnodig wachten. Indien je naast de geplande excursies nog andere terreinen wilt bezoeken kunnen we bekijken of er nog meer belangstellenden zijn.

Datum	Terrein en plaats van samenkomst, alle excursie vertrekken steeds om 10.00 uur van plaats samenkomst. (In onderstaande lijst zijn weer excursies opgenomen die door de extreme weersomstandigheden in 2003 uitvielen)
24 april	Trichterberg, Gronsveld. Samenkomst parkeerplaats bij de kerk St. Geertruide.
8 mei	Bunderbosch. Samenkomst parkeerplaats station in Bunde.
22 mei	Bergse heide/Ingendaal. Plaats van samenkomst afhankelijk van de weersomstandigheden, even bellen dus!
12 juni	Nekamiegroeve, Bemelen. Samenkomst ingang groeve.
26 juni	Groene long, Kerkrade. Samenkomst parkeerplaats tegenover kasteel Ehrenstein.
10 juli	Rond mijnsteenstort 'Wilhelmina' Kerkrade. Samenkomst parkeerplaats Winselerhof.
24 juli	De 'Observant' te Maastricht. Samenkomst parkeerplaats kerk Kanne (België)
7 augustus	Ergens op een locatie in de Vijlenerbossen. Samenkomst wordt bepaald door aanwezigheid paddestoelen, dus opbellen!
21 augustus	Stammerdenbosch, Spaubeek. Samenkomst kerk te Spaubeek.
4 september	Beegderheide. Samenkomst parkeergelegenheid aldaar.
18 september	Hoogbosch en holle wegen nabij Mheer. Samenkomst parkeerplaats kerk/kasteel te Mheer.
25 september	Nekamiegroeve, Bemelen. Samenkomst ingang groeve.
16 oktober	Munnigsbosch nabij Posterholt. Samenkomst kerk te St. Odilienberg.
23 oktober	Elsloo-bos. Samenkomst station te Elsloo.
aanvullend 30 oktober	Eisdenerbosch, Moerslag. Samenkomst parkeerplaats kerk St. Geertruide.
6 november	Wasplaten-excursie, locatie en samenkomst wordt de dag ervoor bepaald (bellen!). Slechts beperkte deelname mogelijk gezien de gevoeligheid van de terreinen.

Practicumavonden

Deze zijn bedoeld voor het bekijken, besdiscussiëren en determineren van de vondsten enz. De avonden worden gehouden in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek aan de Ransdalerweg 64 te Ransdaal.

De datums zijn **29 april, 13 mei, 27 mei, 17 juni, 1 mei, 1 juli, 15 juli, 29 juli, 12 augustus, 26 augustus, 9 september, 23 september, 30 septem-**

ber, 7 oktober, 21 oktober, 28 oktober, 4 november en 11 november. Op **26 februari en 11 en 25 maart** zijn extra avonden gepland voor het bijbrengen van enkele microscopische vaardigheden.

Het kan voorkomen dat door bepaalde omstandigheden een practicumavond niet kan doorgaan, ☎ dus van tevoren altijd even op!

'Zwam' en 'paddestoel', vanwaar komen die namen?

Her en der uit de literatuur geplukt en samengesteld door Piet Kelderman.

Bovengenoemde gebruiksnamen zijn zo ingeburgerd dat we er normalerwijze niet bij stil staan waar die namen eigenlijk wel vandaan komen, en zo ja men geen bevredigend antwoord kan vinden. Wel stelt men vaker de vraag wat nu eigenlijk het verschil is tussen zwammen en paddestoelen. Wat het eerste betreft zijn er nogal wat onderzoekers geweest die zich hierin verdiept hebben en ook menig antwoord werd in oude literatuur gevonden (o.a. B. Hennig, F. M. Engel en L. Zeitlmayr). Op het tweede kan men kort zijn, ook al lopen de meningen hierover nogal uiteen, verschil is er niet! De betekenis is volkomen gelijk, het is gewoon een kwestie van gebruik afhankelijk waar de een dan wel de ander in de volksmond favoriet is.

De uitleg in Van Dale is trouwens erg verwarrend. Bij 'paddestoel' staat: "dat de kenmerkende vorm van een paddestoel een steel is met daarop een hoed" en bij 'zwam': "schimmels en paddestoelen horen tot de zwammen", erg verhelderend en zoek het dus verder zelf maar uit!

De naam zwam of paddestoel is zeker geen Nederlandse 'uitvinding' maar is slechts een vernederlandsing van vaak zeer oude gebruiksnamen die afkomstig zijn uit andere landen, in ons geval uit het noorden en oosten van Europa.

Het gebruik van de naam "Zwam" is zover bekend de oudste aanduiding voor paddestoel. Hoogstwaarschijnlijk introduceerden de Goten (Oost-Germaanse stammen) de naam zwam in zuidelijke streken. Echter de oerbetekenis van het gebruik van de naam zwam gaat waarschijnlijk terug op het Indo-europese 'gwombbo', echter de meningen hierover zijn nogal uiteenlopend.

Voorname stammen kwamen in de 2^e eeuw vanuit het noorden (Zweden) en trokken voornamelijk naar Zuid-Oost Europa en beïnvloedden ook sterk de andere spraakculturen van de meer naar het westen wonende 'Germaanse' stammen ook wel Angelsaksen genoemd (een verzamelnaam voor de Angelen, Saksen en Jutse stammen waaronder ook de Bataven).

Op vele manieren werd het begrip zwam uitgesproken en geschreven, ook vaak nu nog, o.a. wamba, svamp, swom, swam, swamm, swomm, suam en swamb, in het middelhoog Duits nu nog Schwamm. De raadselachtige betekenis van deze gelijkkluidende namen is niet geheel duidelijk maar heeft mogelijk betrekking op 'zompig-moerassig', maar eigenlijk altijd wel met de voorstelling van of relatie met een weke- elastische, sponzige massa.

Het is eigenlijk frappant dat een dergelijke gebruiknaam tot in onze tijd nog levend is gebleven.

Maar zeker in de lage landen is er sprake van twee

slachtingheid voor wat het betreft het gebruik. Aardig is bijvoorbeeld dat wij het nooit hebben over een Melkpaddestoel of Vliegenpaddestoel maar over een Melkzwam en Vliegenzwam! Echter nooit hoor je "Ik heb mijn verzameldoosje vol met zwammen".

De naam 'Paddestoel' zo wij die tegenwoordig in onze streken gebruiken heeft een geheel andere voor geschiedenis, is van jongere datum en mogelijk (vroeg?) middeleeuws. Hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit Zuid-Scandinavië (Denemarken of Oost-Friesland)

In die streken gebruikte men namelijk de naam 'paddehat' of 'poggestol', 'pog' = pad en 'stohl' = stoel. Meer naar het zuidwesten werd het 'peddenstohl' en naar het westen 'paddestoel'. Naar het zuiden, de rijn stroomopwaarts, werd de naam 'krötenstuhl' ('kröt' = pad) gebruikt. Dus duidelijk aan de diverse streektaalen aangepast.

Maar met bovenstaande is echter het waarom van deze naamgeving niet opgelost en zal denklijk ook wel altijd een raadsel blijven. In de volkstradities en geloof nam de pad wel een bijzondere plaats in en werd ervaren als een demonisch dier, werd verondersteld giftig te zijn en alle uitdrukkingen waarin het woord pad voorkwam erg negatief beladen was. Een andere versie heeft het over de wratten of andersoortige velumresten op de hoed van een paddestoel die eens aangezien werden voor padjes of kikkertjes.

Hoe dan ook, de fantasie ging vroeger vaker met de mensen op de loop. Dit bewijst wel de afbeelding in oude 'wetenschappelijke' literatuur (Seeger 1671) van aardsterren waarin deze worden afgebeeld als kleine menselijke gestalten zelfs voorzien met gezichtjes! (H. Dörfelt, Die Erdsterne, 1985)

Wel wordt het nu, naar ik meen, wat duidelijker hoe via mondelinge overlevering de naamgeving zich verspreidde en aanpaste en uiteindelijk in de lage

landen populair werd en er zich kon handhaven.

Nog zuidelijker werden vroeger geleidelijk de middeleeuwse, de meer 'Roomse', invloeden duidelijk met soortnamen zoals 'Teufelskapp' (duivelskap) en andere demonische benamingen, invloeden die ook tot Noordwest-Europa doordrongen.

De algemene gebruiksnaam voor paddestoel is bij onze oosterburen 'Pilz'. Voorheen ook Buliz of Bulit, Bülz, Bilz, Pülz, enz. Deze namen zijn allemaal afgeleid van de eerst genoemde 'Buliz'. Dit zonder enige relatie met de hierboven besproken naam paddestoel. Het is een door kloostermonniken 'keuken-Latijnse' verbastering van het Griekse 'Bolitus' wat in het Latijn 'Boletus' werd wat 'aardkluit' betekend. Deze benaming werd voor verschillende soorten van paddestoelen gebruikt en niet voor een bepaalde soortgroep alleen.

De Engelsen gebruik(t)en (na de 'Angelsaksische periode'?) 'mushroom' voor de eetbare paddestoelen, hoogstwaarschijnlijk afkomstig van "monsseron" (= mos), en de aanduiding 'Toadstools' voor de giftige soorten.

In de Franstalige streken is de algemene benaming voor paddestoelen 'Champignons'. Het is amper te herlijden waar dit oorspronkelijk vandaan komt maar zou afkomstig zijn van het Latijnse 'Campus' in het Frans 'Champ' wat 'het veld' betekent. Maar doet filologisch toch wel sterk denken aan de eerder behandelde Zwam en synoniemen. Eigenlijk volkomen afwijkend van de andere Romaanse taalgebieden. Het 'fungo' in Italië en 'hongo' in Spanje zijn hiervan een duidelijk voorbeeld. Beide zijn trouwens weer afgeleid van de oude Latijnse aanduiding Fungus (Fungorum) weer afkomstig van de verbinding 'Fungor/Functus sum' wat genieten betekend (eetbaar).

De ouderen onder ons zullen zich misschien de nog algemene benaming 'Kampernoelje' voor paddestoel herinneren. Een gebruiksnaam die tot in de vijftiger jaren van de vorige eeuw in Zuid-Limburg, maar ook in delen van België, nog algemeen gebruikt werd. De naamgeving is trouwens weer afkomstig uit het oud-Frans.

Er zijn mensen in Nederland die zich storen aan de twee namen zwam en paddestoel. En menen dat het verwarring teweeg kan brengen zeker ten aanzien van het buitenland. Ten eerste, er wordt toch over het hoofd gezien dat ook de aangrenzende landen rond ons meerdere benamingen kennen en ook gebruiken. Een uniformering zoals eens is voorgesteld is zeker uit den boze. Laten we eerder blij zijn dat

deze verschillende aanduidingen voor deze levensvormen nog bestaan en dienen deze erfenissen zeker gekoesterd te worden, het maakt een taal alleen maar rijker. Ieder vogeltje heeft trouwens het recht te zingen zoals het gebekt is.

We moeten er niet aan denken dat de kans aanwezig is dat in de toekomst met het 'verengelsen' van onze taal, waar we trouwens al hard mee bezig zijn om wat voor (economische) redenen dan ook, er binnen afzienbare tijd in Nederland de aanduiding 'mushrooms' gebezigd zal worden!

Geraadpleegde literatuur

Engel, F.M. 1970? Das Große Buch der Pilze. Verlag Manfred Pawlak. München.

Hennig, B. 1977. Handbuch f. Pilzfr. Band III. VEB Gustav Fischer Verlag Jena.

Lemair, T. 1995. Godenspijs of duivelsbrood. Op het spoor van de Vliegenzwam. Uitg. Westland NV, Schoten.

Patrick, J. 1974. Paddestoelen in kleuren. Zomer & Keuning B.V. Wageningen.

Postma, W.P. 1974. Paddestoelen determineren. Meulenhoff Amsterdam, Nederland.

Zeitlmayr, L. 1955. Knaurs Pilzbuch. Th. Knaur Nachf. Verlag München.

Rechtzetting

In het jaaroverzicht 2002 wordt er melding gemaakt van *Cortinarius cavipes* gevonden op 26 oktober in het Beerenbosch te Kerkrade. Het materiaal kwam op aanvraag bij Nico Dam terecht. Hij berichtte mij het volgende: —Helaas denk ik niet dat het *C. clavipes* is, maar daar hoort een verhaal bij. In Moser (en daar heb je waarschijnlijk mee gedetermineerd (klopt)) staat nog een verkeerde opvatting van *C. cavipes*. Die is waarschijnlijk gebaseerd op het oorspronkelijke werk van Jules Favre. Horak heeft, een jaar of vier na het uitkomen van de laatste druk van Moser, Favre's materiaal bekeken en is tot de conclusie gekomen dat Favre zelf collecties door mekaar heeft gehaspeld. De type collectie van *C. cavipes* is naar nu blijkt de enige collectie van de soort die Favre ooit verzameld heeft. Het is dan een soort met opvallende grote en slanke sporen, ongeveer 10-11,5 x 5-5,5 µm. Jouw collectie heeft sporen van ongeveer 8-9 x 5-5,5 µm, dus een stuk korter en minder slank. De vraag blijft wat het dan wel is. Ik heb deze groep zelf nog nooit uitgebreid bekeken, maar denk dat het *C. decipiens* ss. Brandrud *et al* is. — Tot zo ver Nico.

Het probleem is natuurlijk hiermee nog niet definitief opgelost maar *C. decipiens* var. *atrocoeruleus* beschreven en afgebeeld in Breitenbach deel 5, benaderd de vondst nog het beste.

De Blauwe korstzwam (*Terana couruleum*) een mooie vondst in Bos Elsloo. Jo Bollen

Mooie vondsten worden vaak bij toeval gedaan. Wij, mijn zus Tonny en ik, waren dit jaar (2003) al vroeg op pad met de bedoeling om het Plooiwaaierje (*Plicaturopsis crispa*) te inventariseren die door het zachte weer al heel vroeg fructificeerde, en vooral om te kijken op hoeveel substraten de soort wel voorkwam. Deze vroege periode was tevens gunstig daar dan het vertrappen van de nog niet aanwezige voorjaarsflora vrijwel nihil is. Tijdens een van die speurtochten (7 maart) werd in het noordelijk deel van het Bunderbosch een prachtig gekleurde zwam aangetroffen. Bij het vinden van de soort herinnerde ik mij direct de fraaie korstzwam *Pulcherricium coeruleum*, afgebeeld en beschreven in Breitenbach & Kränzlin (1984). Thuis bleek het inderdaad om deze soort te gaan. Hieronder volgt een korte beschrijving.

Terana coeruleum (Lam.: Fr.) O.K. (Syn.: *Pulcherricium coeruleum* (Schrad. ex Fr.) Parm. (Zie voorplaat)

De oorzaak dat de soort zo zeldzaam is ligt mogelijk in het feit dat de soort een tamelijk aan het oog onttrokken bestaan heeft. Wordt namelijk gevonden aan de onderzijde, met enkele uitlopers naar de zijkanten, van een meer dan 10 cm dikke op de grond liggende tak van de Gewone es (*Fraxinus excelsior*). Hierop vormde de soort een 2,5 meter lange tot 1 mm dikke aanliggende korst (volgens lit. 2-5 mm dik). Het helder blauwe - aan de randen donkerblauwe hymenium was glad tot ietwat wrattig en voelde wasachtig aan, maar de context is hard en houtig. De jonge aangroei is in eerste instantie witachtig en wordt later pas blauw, kan plakken vormen die kunnen samenvloeien tot een vruchtlichaam. De fijn viltige rand kan uiteindelijk 5-6 mm van het substraat loslaten en kleurt ouder wat grijzig tot grijsbruin. Bij indrogen van het vruchtlichaam scheurt het oppervlak onregelmatig in scholletjes open.

Verspreiding

Deze saprofiet is zover bekend sinds de vorige eeuw op een zevental plaatsen verspreid in ons land waargenomen (Arnolds & Ommerling, 1996) dus in Nederland een bijzonder zeldzame soort die dan ook als potentieel bedreigd op de rode lijst staat. Deze warmteminnende soort schijnt wat frequenter voor te komen in Zuid-Europa maar is desalniettemin in de voorlopige Europese rode lijst opgenomen. De Blauwe korstzwam komt volgens de literatuur niet alleen op *Fraxinus* voor er zijn ook meldingen

van Populier en Lijsterbes.

Opmerking

Na een lange periode van droogte (april t/m augustus) was deze fraaie korstzwam nog steeds aanwezig, hoewel in een sterk ingedroogd stadium. Echter na een verfrissende bui eind augustus herstelde het vruchtlichaam zich weer. Dit betekent dat de levensduur van de soort langer is dan in de literatuur vermeld wordt.

Dank gaat in het bijzonder uit naar het Staatsbosbeheer voor de verleende vergunning en de redactie voor het aanvullen en ordenen van de tekst.

Geraadpleegde literatuur

- Arnolds, E. et al 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. Ned. Myc. Ver. Wijkster. _____ 1996. Supplement 2. Namenlijst, Rode lijst.
- Arnold, E. & G. van Ommering, 1996. Bedreigde en kwetsbare Paddestoelen in Nederland. Rap. IKC Natuurbeheer nr. 24.
- Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1984. Pilze der Schweiz, band 2, Nichtblätterpilze. Verlag Mycologia, Luzern.
- Jülich, W. 1984. Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Kleine Kryptogamenflora B. II. B/1 Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
- Keizer, G. 1997. Paddestoelenencyclopedie. Rebo productions, Lisse.

Als tussendoortje een *Hemimycena*

Piet Kelderman

Tijdens een van de najaarsexcursies (2003) werd op een grazig-kruidige locatie 'n kleine witachtige paddestoel aangetroffen, ze waren aanwezig in vele groepjes van soms wel 30 vruchtlichaampjes. Het gevoel zei ons dat we met een *Hemimycena* te maken hadden. Het uitsleutelen was in principe niet zo problematisch mits je natuurlijk over 'n bruikbare sleutel beschikt. Maar een sleutel alleen garandeert natuurlijk niet een juiste determinatie. Dan valt het op dat er van diverse soorten vaak zeer weinig goede beschrijvingen ter beschikking staan, zeker in de meer recentere literatuur. In het onderhavige geval bood alleen de uitstekende sleutel, met korte beschrijvingen, van Meusers & Meusers (1985) uitkomst, waarmee alle ongeveer witachtige mycena-achtigen vrij eenvoudig op naam te brengen zijn. Voor uitvoerige beschrijving van een aantal soorten uit het geslacht *Hemimycena* kan men merkwaardigerwijze alleen terecht bij Kühner (1938) hoewel hier nog onder de naam *Mycena*. Echter niet iedereen kan beschikken over deze 'prehistorische' uitgave. De hieronder beschreven soort is niet uiterst zeldzaam maar wel zeldzaam genoeg om er enige aandacht aan te schenken. Zeker gezien de zeer schaarse beschrijvingen die er bestaan van deze soort.

Hemimycena mairei (Gill.) Singer.

Synoniem: *Mycena mairei* (Gill.) Kühner,

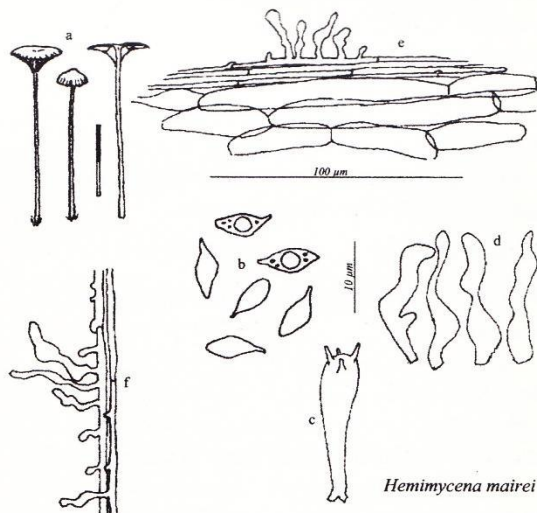
Hygrocybe griseopallida Arnolds.

Wasplaatmycena.

Hoedjes (a): 5-20 mm Ø, jong convex met ± ingerolde rand en wel of niet met kleine umbo, ouder +/- vlak uitgespreid met verdiept centrum, jong, onder sterke vergroting, zeer fijn pluizig behaard, zeker na regen snel verdwijnend, tot de helft doorschijnend gestreept, wit tot witachtig-hyalin grijs, centrum lichtgrijs tot licht grijsbruin, hygrofaan. **Lamellen:** 14-18 (25) doorlopend tot aan de steel, met 1-3 korte tussen lamellen, tamelijk dik, relatief ver uiteen, zeer breed driehoekig aangehecht tot aflopend soms gevorkt en aan de basis soms anostomoserend, snede glad en regelmatig, wit. **Steel:** 0.7 – 1.2 mm Ø, 20 tot 50 mm lang, cilindrisch, naar de basis meest geleidelijk ietwat verdikt, meest over de gehele lengte zeer fijn donzig-vlokkig (sterk vergroot) wit tot (hyalin) grijs. **Vlees:** in hoed zeer dun en waterig wit. **Geur:** ietwat muf naar oude aardappelen.

Sporen (b): 7 – 9(10) x 3,5 – 4,5 µm, breed spoelruitvormig, meest met een grote en meerdere kleine oliedruppels, niet amyloid of dextrinoid. **Basidiën (c):** 23 – 30 x 5,5 – 6,5 µm, smal clavaat, 4- tot 2-sporig. **Cheilocystiden (d):** Bij het ene preparaatje schaars bij het andere aanwezig over de gehele lamellenrand, amper boven de basidiën uitstekend, ca. 25 – 33 x 3 – 5 µm. **Hoedhuid (e):** (epicutis) bestaande, jong, uit cilindrische 1,5 – 5 µm brede hyfen, onregelmatig bekleed met diverticulate haarvormige uitgroeisels. (na regen amper of niet meer waarneembaar). **Steelcortex (f):** gelijkend op

de hoedhuid. Gespen aanwezig maar schaars en dan nog alleen gevonden aan de epicutis- en steelcortex hyfen.

Geraadpleegde literatuur

Bon, M. 1988. Champignons d'Europe occidentale. Arthaud.

Moser, M. 1983. Die Röhrlinge und Blätterpilze, Kleine Kryptogamenflora Band Iib/2 Gustav Fischer Verl. Stuttgart-New York.

Meusers & Meusers. 1985. Mitteilungblatt Arbeitsgemeinschaft Pilzkunde Niederrhein. Jaargang 3, sept.

Kühner, R. 1938. Le Genre *Mycena*. Encyclopédie Mycologique. P. Lechevalier, Paris.

De Grondbekerzwammen (*Geopora* sp.) in Limburg (NL)

Piet Kelderman & Ron Bronckers

Inleiding

Al vanaf de zeventiger jaren worden soorten uit het geslacht *Geopora* in Limburg gevonden en verzameld. Het waren vooral de mijnsteenstorten, in het bijzonder deze van de Hendrik te Brunssum, waar *G. arenicola* (Lév.) Kers en *G. arenosa* (Fuckel) S. Ahmad vaak talrijk aanwezig waren. Al vanaf het begin was het duidelijk dat er betreffende deze twee soorten onenigheid en twijfel bestond over de juiste nomenclatuur en taxonomie. Waren beide synoniem of de een slechts een variant van de ander, of toch twee goede soorten maar verwisseld? Er verschenen in de loop van de tijd diverse artikelen en overzichtswerken die deels of geheel tot doel hadden de kennis omtrent deze en andere soorten uit het genus *Geopora* te vergroten, o.a. van Svrcek (1948), Lambinon & Froment (1968), Schumacher (1979), Meerts (1987), Senn-Irlet (1989), Wollweber *et al.* (1995/96) en Yao & Spooner (1996). Met dit artikel wordt getracht de taxonomische kluwen ietwat te ontrafelen en het bestaansrecht van twee onderscheidende soorten aan te tonen. Verder wordt er ook enige aandacht besteed aan de andere in Limburg gevonden soorten uit dit geslacht.

Geopora Harkness (1885)

De soorten zijn in het algemeen goed herkenbaar door hun ondergrondse (hypogeïsche) ontwikkeling die eerst ± bolvormig gesloten is. Na het doorbreken van het substraat (bodem) scheuren de aan de buitenkant behaarde vruchtlichamen min of meer stervormig open waardoor het lichter gekleurde hymenium zichtbaar wordt. Ze bezitten asci waarvan de top niet blauw wordt in Melzer's reagens en waarin elliptische tot haast spoelvormige sporen gevormd worden, meestal met 1 of 2 grote oliedruppels en vaak vergezeld door enkele kleinere.

De problematiek rond *Geopora arenosa* en *G. arenicola*

Men kan zich afvragen op welke gronden Schumacher (1979) *Geopora arenicola* en *G. arenosa* synoniem heeft verklaard. Het argument dat de afmetingen van de vruchtlichamen en variabiliteit van de sporenmaten geen onderscheid toelaten lijken de enige.

Toch wel wat vreemd omdat opvallende verschillen in sporenmaten aanwezig zijn, zeker bij het Limburgse materiaal (zie tabel II). Met een dergelijke redenatie, zoals Schumacher hanteerde, kan men gemakkelijk vrijwel alle soorten uit dit geslacht op een hoop vegen.

Mogelijk is bij zijn beoordeling van het bestudeerde materiaal sprake geweest van een mengcollectie. Opvallend zijn de sporenmaten die Schumacher voor *G. arenicola* (incl. *G. arenosa*) opgeeft (18,2-26,6 x 11,8-15,2 µm), die komen goed overeen met het

geen voor *G. arenicola* typisch is (met als aantekening dat de sporenmaten bij Schumacher iets groter zijn).

Het vermoeden bestaat dat het overgrote deel van de 20 collecties die hij onderzocht voornamelijk toebehoorden aan *G. arenicola* en mogelijk een enkele collectie of vruchtlichaam van *G. arenosa* er debet aan is dat de sporenmaten in totaliteit groter uitvielen. Opmerkelijk is ook de opgegeven diameter van de excipulumharen (8-10 µm) die zeker niet toepasselijk en typisch is voor *G. arenosa*. Schumacher vermeldt verder een bruine incrustatie voor de haren wat vreemd is, of heeft hij per toeval alleen haren bekeken bij vruchtlichamen van *G. arenosa*?

Hij is trouwens de enige auteur die het überhaupt over incrustaties heeft. Dit naar ons idee toch wel belangrijke kenmerk is schijnbaar steeds, door veel auteurs, over het hoofd gezien of genegeerd. Bij het Limburgs materiaal van *G. arenicola* werd geen incrustatie waargenomen.

Zeker is dat bij de Limburgse vondsten de twee genoemde soorten zo opmerkelijk van elkaar verschillen, en wel constant, dat men wel mag spreken van twee afzonderlijke soorten. Niet alleen vanwege de grootte der vruchtlichamen, maar vooral microscopisch zijn de verschillen overduidelijk.

Daar de meeste soorten, groot of klein, in het algemeen veel op elkaar lijken is afgezien van uitvoerige macroscopische beschrijvingen. De belangrijkste gegevens zijn overzichtelijk weergegeven in onderstaande tabellen (deze gegevens hebben betrekking op de Limburgse vondsten).

Tabel I: macroscopische gegevens

Soort	Diam. vruchtl.	Kleur hymenium *	Habitat
<i>G. arenosa</i>	16-45 mm	Grijsgeel tot lichtbruin	Mosrijke of kale plaatsen op mijnsteenstorten, steeds onder <i>Betula</i>
<i>G. arenicola</i>	8-11(15) mm	Crèmegrijs of okerbruin, soms blauwig-grijs	Kale plaatsen op mijnsteenstort of vochtig kale zand- tot leemrijke bodems, bij <i>Betula</i> of <i>Salix</i>
<i>G. foliacea</i>	20-50 mm	Licht grijsgeel, ouder met bruine tint	Voedsel- en kalkrijke leembodem
<i>G. semiimmersa</i> nom. prov.	8-10 mm	Lichtgeel tot okergeel	Op kale lemige-zand-grindbodem onder <i>Betula verrucosa</i>
<i>G. sumneriana</i>	60-80 mm	Beigegeel tot grijsgeel-bruin	Voedselrijke bodem onder <i>Cedrus</i>
<i>G. tenuis</i>	10-15 mm	Lichtgrijs tot grijsviolet, oud gelig	Vochtige plaatsen op kleibodem vaak onder <i>Salix</i> . Ook op zandige humusrijke bodem langs de oever van beekjes in bossen

* De kleur van het hymenium kan als 'kenmerk' amper gebruikt worden daar dit bij jonge en oudere vruchtlichamen vaak kan verschillen!

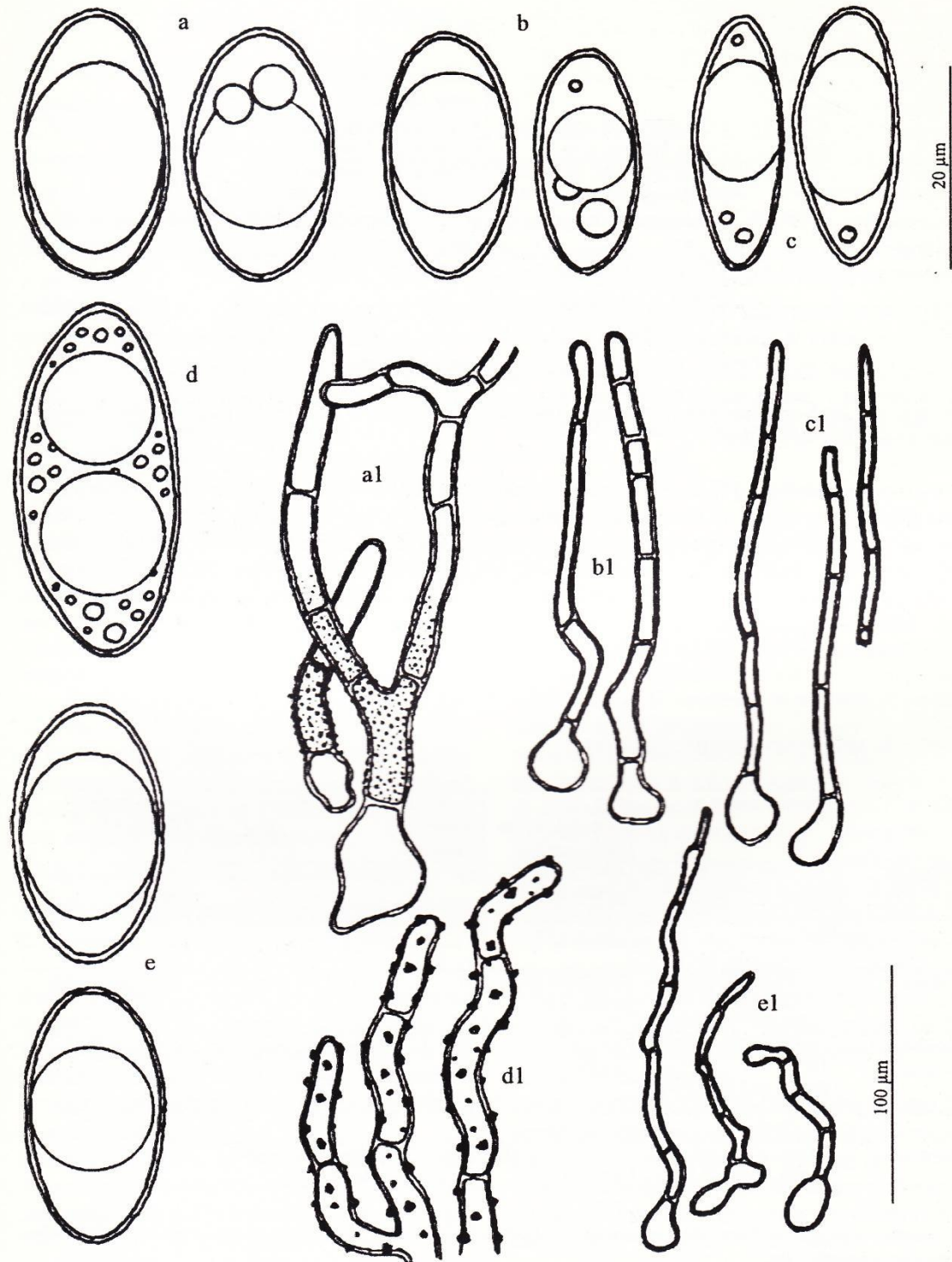
De sporenbreedte eindigt bij *G. arenicola* ongeveer daar waar die van *G. arenosa* begint, van overlapping is amper sprake en ze nemen zo een duidelijk afgebakende positie in (zie ook Meerts, 1987). Dit is ook het geval met de breedte van de excipulumharen, plus nog het feit dat de haren bij *G. arenosa* deels duidelijk geïncrusteerd zijn (bekeken in Katoenblauw in melkzuur). Bij *G. arenicola* zijn deze glad of slechts bekleed met wat aanklevende substraatresten. Het is trouwens opvallend dat tot nu toe niemand serieus aandacht heeft besteed aan dit toch wel opvallende kenmerk. Tevens is het vreemd dat men in Nederland de bevindingen van Schumacher eigenlijk zonder slag of stoot heeft aanvaard zonder enig vergelijk (zie Arnolds *et al.*, 1995).

Tabel II: microscopische gegevens

Soort	Sporenmaten	Q= (lengtebreedte verhouding)	Aant. gemet. sporen	Excipulumharen	Incrustatie haren *
<i>G. arenosa</i>	23-28(30) x 14-17,5 μ m gemid. 25 x 15,5 μ m	1,4-1,7(1,8) gemid. 1,58	80	(6)14-18 μ m diam., bruin	Deels relatief grof tot fijn
<i>G. arenicola</i>	(18)20-25(26) x (10)11-14 (15) μ m. gemid. 22,4 x 12,6 μ m	1,6-1,8(2,0) gemid. 1,77	80	5-12(14) μ m diam., hyalien tot roodbruin	Glad
<i>G. foliacea</i>	(23)24-28(30) x (14)15-18 (20) μ m. gemid. 25,2 x 15,7 μ m	(1,5)1,6-1,7(1,8) gemid. 1,60	40	(7,5)11-14 μ m diam., bruin	Deels grof tot fijn
<i>G. semiimmersa</i> nom. prov.	(18)20-25(26) x (8,5)9-11(12) μ m. gemid. 24,5 x 10,2 μ m	2,2-2,7 gemid. 2,4	20	4-8 μ m diam., zwak gelig	Glad
<i>G. sumneriana</i>	(27)28-35 x 13-16 μ m gemid. 31 x 14,7 μ m	(1,8)1,9-2,2 gemid. 2,0	20	10-16(20) μ m diam., bruin	Deels grof (door kristallen)
<i>G. tenuis</i>	20-25 x 11-14 μ m gemid. 21,6 x 12,5 μ m	(1,4)1,6-1,9(2,0) gemid. 1,74	30	6-12 μ m, diam., geel- tot roestbruin	Glad

* Bij soorten met gladde haren kan soms aan de uiterste basis van de haren zeer spaarzaam en zelden enige incrustatie aanwezig zijn.

De vruchtlichamen van *G. arenicola* werden het meest gevonden op de mijnsteenstorten. Ze stonden meestal solitair verspreid en zelden gegroepeerd. Dit was vaak wel het geval met *G. arenosa* die regelmatig dicht gegroepeerd waren. Op plekken waar beide samen te vinden waren was de kans aanwezig dat bij het verzamelen een mengcollectie ontstond. Er werd dan ook door de eerste auteur alleen materiaal verzameld waar de kans hierop vrijwel nihil was.

Sporen & excipulumharen: a-a1: *G. arenicola*, b-b1: *G. arenosa*, c-c1: *G. semiimmersa*, d-d1: *G. sumneriana*, e-e1: *G. tenuis*.

Het is jammer dat de meeste van deze vindplaatsen inmiddels door afgraving verdwenen zijn waardoor vooral *G. arenosa* niet of amper nog te vinden is. Opvallend is trouwens dat wij *G. arenosa* buiten de mijnsteenstorten nog niet waargenomen hebben en dat deze soort mogelijk, buiten deze bijzondere groeiplaatsen, in de lage landen uiterst zeldzaam is. *G. arenicola* is daarentegen algemener en beperkt zich niet alleen tot de mijnsteenstorten maar wordt geregeld in zand- of mergelafgravingen aangetroffen.

Opmerkingen overige soorten

In bovenstaande tabellen is *G. foliacea* als afzonderlijke soort opgenomen, maar men mag zich hier serieus afvragen of deze soort niet synoniem is met *G. arenosa*. De overeenkomsten zijn zowel macro- als microscopisch opvallend, een soort alleen afscheiden op grond van de kleur van het hymenium en mogelijke groeiplaats lijkt ons eigenlijk wat matig onderbouwd.

Deze soort werd tijdens een PSL-excursie verzameld op de Observant te Maastricht. Aldaar groeiend op een kale, voedselrijke kleibodem onder een picknickbank zonder enige zichtbare bomen in de nabijheid. Ook is er een melding van Midden-Limburg door dhr. T. Abbenhuis.

G. semiimmersa werd uitvoerig beschreven in PSL-nieuws (Kelderman & Bronckers, 2002), hier zal verder niet op worden ingegaan dan alleen de vermelding dat de kleur van het hymenium zeer variabel schijnt te zijn, kleuren als oranje tot zelfs rode tinten blijken voor te komen.

G. sumneriana is typisch door de standplaats onder Ceder en de uitzonderlijk lange sporen. Tot nu toe slecht eenmaal verzameld te Berg en Terblijt (gem. Valkenburg a/d Geul). Volgens de literatuur werd deze prachtige grondbekerzwam ook gevonden onder *Taxus*, het is dan ook zaak die 'onderkomens' in de gaten te houden.

G. tenuis werd door ons vaker gevonden en misschien daardoor ook amper verzameld. In het veld vooral herkenbaar door een meer vlakke, uitgespreide semi-hypogeiësche groeiwijze. Deze soort heeft een voorliefde voor vochtige kleibodems, modderige plaatsen, humusrijke zandgrond langs oevers van beekjes of op een kale lemige zandbodem in dagbouwgroeves en langs onverharde wegen, vaak in de buurt van *Salix*.

Onderzochte collecties:

G. arenosa: Mijnsteenstort Hendrik, Brunssum, 10.10.1977, idem 12.10.1978, idem nov. 1981, idem okt. 1995 (P. Jennen). *G. arenicola*: Mijnsteenstort Hendrik, Brunssum, 12.11.1977, Steenstortsliek, Schinnen, 15.11.1986, Nagelbeek, 14.07.1996 (P. Jennen).

Curfsgroeve, Berg en Terblijt, 16.10.1999 (R. Bronckers), Groeve 't Rooth, Bemelen, 12.07.2002 (R. Bronckers). *G. foliacea*: Observant, Maastricht, 30.09.1995 (PSL-excursie). *G. semiimmersa*: Curfsgroeve, Berg en Terblijt, 16.10.1999 (R. Bronckers). *G. sumneriana*: Berg en Terblijt, 02.04.2002 (R. Bronckers). *G. tenuis*: St. Jansbosch, Valkenburg, 1989. Kathagerbeenden, Nuth, 1990. Bunderbosch, Bunde, okt. 2002 (R. Bronckers). Nationaal Herbarium Leiden: Dorst, leemkuilen, 19.09.1968 (P.B. Jansen, L 968.235 518). Collecties in herbarium (45) van Piet Kelderman.

literatuur

Arnolds, E., Kuiper, T.W. & Noordeloos, M.E. 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. N.M.V.

Kelderman, P. & Bronckers, R. 2002. *Sepultaria semiimmersa* een fraai grondbekerzwammetje. *PSL-Nieuws* 9(2): 19.

Lambinon, J. & Froment, A. 1968. À propos de la découverte de *Sepultaria arenicola* (Lév.) Masee ss. Svrček (Fungi: Hamariaceae) à Mont-Saint-Guibert. *Bull. Soc. R. Bot. Belg.* 101: 177-179.

Meerts, P. 1987. *Geopora arenosa* et *G. arenicola* (Ascomycotina, Humariaceae) en Belgique. *Mém. Soc. R. Bot. Belg.* 9: 15-23.

Schumacher, T. 1979. Notes on taxonomy, ecology and distribution of operculate discomycetes (Pezizales) from river banks in Norway. *Norw. J. Bot.* 26: 53-83.

Senn-Irlet, B. 1989. Discomyceten aus der alpinen Stufe der Schweizer Alpen – II. *Beitr. Kenntn. Pilze Mitteleur.* V: 191-208.

Svrček, M. 1948. Èeské druhy podceledi Lachneoideae (cel. Pezizaceae). Bohemian species off Pezizaceae subf. Lachneoideae. *Sborn. Nár. Mus. v Praze. Rada B, Prir. Vedy* 4B(6): 1-95. 12 pl.

Wollweber, H., Woike, S. & Häffner, J. 1995/96. *Geopora nicaeensis* (Boud.) Torre – Erstnachweis für Deutschland. Beitrag zur Kenntnis von *Geopora*-Arten II. *Rheinl.-Pfälz. Pilzjour.* 5+6(2+1): 85-94.

Het Plooiwieswaaierje, verspreiding en substraatkeuze in het Bunderbosch

Jo Bollen

Het is nog niet zo lang geleden (eind tachtiger jaren) dat dit leuke paddestoeltje voor het eerst het uiterste zuiden en oosten van ons land bereikte. De arealgrens lag voorheen zuidelijker. Deze warmteminnende soort breidt zich door de geleidelijke opwarming van ons klimaat steeds meer naar het noorden uit. Staat nog te boek als zeer zeldzaam (Arnolds et al., 1995) en is derhalve ook nog op de rode lijst geplaatst. Gezien de vele vondsten in Limburg, en nog geleidelijke toename ervan, nu zeker niet meer terecht. Naar aanleiding van het voorkomen in het Bunderbosch vonden wij het interessant eens te bekijken welke substraten het Plooiwieswaaierje zoal prefereerde.

Korte beschrijving van de soort.

Plicaturopsis crispa (Pers.: Fr.) Reid - Plooiwieswaaierje
De vele waaier- tot schelpvormige hoedjes groeien min of meer dakpansgewijs en worden niet groter dan 10 tot 20 mm, vers elastisch, oker- tot okerbruin gezoneerd en fijn viltig. De schelpjes zijn zijdelings met een kort steeltje aan het substraat gehecht. De hoedrandjes zijn in de regel bleker gekleurd en meestal ietwat gekerfd. Het vuilwitte tot enigszins grijzige hymenium bestaat uit adertjes die onderling met elkaar zijn verbonden.

Het onderzoek

Door de uiterst zachte wintermaanden bleek al op het einde van januari 2003 dat de soort zeer rijkelijk aanwezig was. Niet gehinderd door het bladgroen waren de vruchtlichamen vaak al van verre herkenbaar wat de inventarisatie vergemakkelijkte. Dit wordt moeilijker in de nazomer en de herfst als de soort wederom kan fructifiseren. Het onderzoeksgebied strekte zich uit over het gehele boscomplex tussen Bunde en Elsloo over een lengte van circa 5 kilometer. De naar het westen geëxponeerde hellingen bestaan voornamelijk uit loofbos, slechts hier en daar onderbroken door kleinere percelen of enkele verspreid staande naaldbomen. Systematisch is het gebied in bovengenoemde periode afgezocht (ongeveer 80%) met uitzondering van gebiedjes die door de vele aanwezige bronnen te drassig waren voor betreding (20%). Het was niet de bedoeling het aantal vruchtlichamen apart te registreren, telling hiervan is vaak ondoenlijk gezien het grote aantal vruchtlichaampjes. Vaak zijn het er honderden die op een en dezelfde tak aanwezig kunnen zijn. Dit zou trouwens ook te arbeidsintensief zijn geweest. Het voornaamste doel was te noteren welke substraten de soort zoal verkoos en het resultaat was eigenlijk wel verrassend.

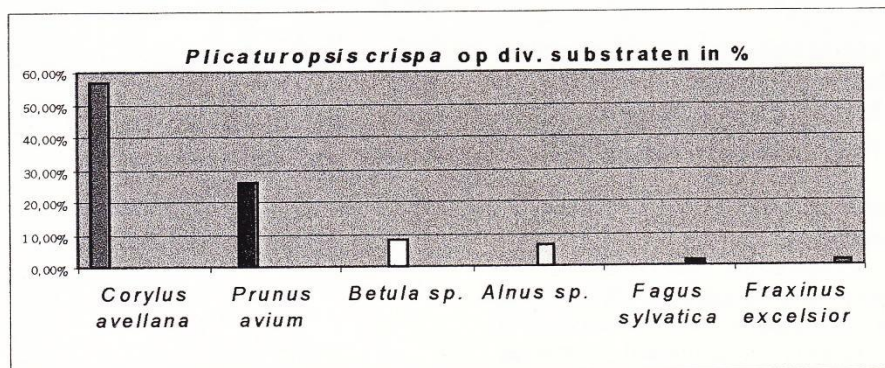
Resultaten

Plicaturopsis crispa blijkt het meest voor te komen op afgevallen takken van loofhout maar ook op dode nog staande stammetjes van bomen of struiken. In totaal werden er in het gebied 61 groeiplaatsen ontdekt en dit op zes verschillende substraten. In onderstaande grafiek zijn in procenten aangegeven waarop het Plooiwieswaaierje zoal gevonden werd. Wij sluiten echter niet uit dat er nog andere substraten zijn waarop de soort kan voorkomen maar die zijn bij deze inventarisatie niet door ons gevonden. Opvallend is de grote voorkeur voor Hazelaar (*Corylus avellana*) met maar liefs 56,5% van de in totaal 61 waarnemingen. Ook opvallend met 25,8% de keuze voor de Zoete kers (*Prunus avium*). *Betula* en *Alnus* kwamen er respectievelijk uit met 8% en 6,5%. Minder in trek waren de Gewone es (*Fraxinus excelsior*) 1,6% en de Gewone beuk (*Fagus sylvatica*) 1,6%.

Dank gaat vooral uit naar mijn zus Tonny en haar ega Giel Jetten voor de hulp bij het inventariseren. Het Staatsbosbeheer voor de verleende vergunning en de redactie voor het ordenen van bovenstaande.

Literatuur:

Arnolds, E. et al. 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. N.M.V., Wijster.
Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1984. Pilze der Schweiz, B. 2, Die Nichtblätterpilze. Verlag Mycologia, Luzern.
Hennig, M & H. Kreisel, 1986. Handbuch f. Pilzfreunde, B. 2 Gustav Fischer verlag, Stuttgart.
Keizer, G. 1997. Paddestoelenencyclopedie. Rebo Productions, Lisse.

Paddestoelennamen (3)

Henk Henczyk

Nederlands	Latijn	Engels	Duits
Bruine bekerzwam	Bruin voetje (<i>Peziza badia</i>)	Varkensoren (Pig's ears)	Kastanjebruine bekerzwam (Kastanienbrauner Becherling)
Gewoon varkensoor	Ezelsoor (<i>Otidia onotica</i>)	Citroenschilzwam (Lemon-peel Fungus)	Ezelsoor (Eselsohr)
Grote aderbekerzwam	Aderig schijfvormig oor (<i>Disciotis venosa</i>)	Bekerachtige morielje (Cup-like morel)	Gewone morieljebekerzwam (Gemeiner Morchelbecherling)
Inktviszwam	Getralied- naar W. Archer (<i>Clathrus archeri</i>)	Duivelsvingers (Devil's Fingers)	Inktviszwam (Tintenfischpilz)
Karbolchampignon	Geelvliezige zwam (<i>Agaricus xanthoderma</i>)	Gele vlekkenmaker (Yellow stainer)	Gifchampignon (Giftchampignon)
Kleine stinkzwam	Hondenpiemeltje (<i>Mutinus caninus</i>)	Hondenstinkhoorn (Dog stinkhorn)	Gewone hondenpiemel (Gemeine Hundsrute)
Nevelzwam	Nevelgrijze trechterhoed (<i>Clitocybe nebularis</i>)	Bewolkte plaatjeszwam (Clouded agaric)	Nevelkap (Nebelkappe)
Paarssteelschijnridderzwam	Woedende wijnkruik (<i>Lepista saeva</i>)	Blauwe benen (Blue legs)	Lilastelige roodachtige ridderzwam (Lilastielrötleritterling)
Plooivoetstuijzwam	Tonvormige kale (<i>Calvatia excipuliformis</i>)	Stampervormige stuijbal (Pestle-shaped puffball)	Zakbovist (Sackbovist)
Prachtmycena	Saffraanvlekkende zwam (<i>Mycena crocata</i>)	De vlekkenmaker (The stainer)	Geeloranjemelkende helmzwam (Gelborangemilchender Helmling)
Sneeuwzwammetje	Maagdelijke vochthoed (<i>Hygrocybe virginea</i>)	Sneeuwerige washoed (Snowy wax-cap)	Sneeuw witte sapzwam (Sneeweisser Saftling)
Straatchampignon	Met twee-kettingen-versierde zwam (<i>Agaricus bitorquis</i>)	Trottoirzwam (Pavement mushroom)	Stadchampignon (Stadt-champignon)
Traliestinkzwam	Rode tralie-achtige (<i>Clathrus ruber</i>)	Rode kooi-zwam (red cage Fungus)	Rode traliezwam (Roter Gitterling)
Tranende franjehoed	Met tranen huilend (<i>Lacrymaria lacrymabunda</i>)	Huilende weduwe (Weeping widow)	Tranende zoomzwam (Tränender Saumpilz)
Zwarte knoopzwam	Vuile dierenhuid (<i>Bulgaria inquinans</i>)	Pauselijke knopen (Pope's buttons)	Gewone vuilbekerzwam (Gemeiner Schmutzbecherling)

Kort verslag van uitstapjes naar Berlingen en Gerolstein in de Vulkaaneifel Piet Kelderman

Berlingen eind augustus 2003

Ondanks het feit dat we vooraf wisten dat de buit deze keer zeker niet groot zou zijn, dit gezien de ongunstige weersomstandigheden, togen we toch niet geheel zonder hoop richting Berlingen, want er zou aldaar in ieder geval wat meer neerslag de bodem bereikt hebben dan bij ons. Onze 'waarnemers' ter plaatse, Martin en Irmgard, konden dit dan ook achteraf bevestigen. Zeker bij het naderen van ons weekendverblijf steeg onze hoop. Het landschap zag er, in tegenstelling met het grauwe en bruine aanzien in Limburg, lekker fris en groen uit.

Ons onderkomen was eenvoudig te vinden, maar goed ook want in dit piepkleine rustieke dorpje was het vragen naar de weg vrijwel onmogelijk, je zag wel een aantal katten en hoorde enkele honden aanslaan doch de inwoners bleken allen geïmmigreerd te zijn. Irmgard en Martin zaten ons al op het met bloemen getooide balkon op te wachten, zij waren hier trouwens al een week. Onze gastvrouw Hanna was in eerste instantie zoek dus nam "mutti" Irmgard even de honneurs waar. Het onderkomen was knus en gelegenheid voor het inrichten van een practicumruimte was ook aanwezig. Piet (de jongere) en Margriet werden in een dependance gedumpt maar waren hierover uiterst tevreden (Piet die vooral gebrand was op het alleen kunnen slapen, daar in het verleden volgens hem zijn snurkende makkers hem wakker hielden, kon ook nu de slaap niet vatten. In het vervolg toch maar weer eens proberen bij de snurkers of een knuffelbeest meenemen!) Alleen was hun onderkomen niet geheel vliegenvrij, wat het lenen van een mepper elders noodzakelijk maakte. Een wekker was hier overigens overbodig door de alom aanwezige hanen die bij het krieken van de dag luidkeels de nieuwe dag aankondigden.

Tijdens de eerste verkenning op **vrijdagmiddag** waren wij het er allen over eens dat de omgeving erg fraai was, veel bos met beuk en gemengd bos, maar ook de talrijke graslandjes zagen er zeer verlokkelijk uit. De aanwezigheid van de Duitse gentiaan, reeds verdroogde aren van orchideeën en de vondst van de Zwartbruine bovist (*Bovista graveolens*) zegt eigenlijk al genoeg. Maar buiten deze bovist was er in de graslanden ook totaal geen andere fungi aanwezig, hoewel de bodem toch niet geheel uitgedroogd was. Tevens bleek dat het ook hier een goed muizenjaar was gezien de vele graafsporen. De aanwezigheid van talrijke buizerds, een enkele wouw en in de nacht de roep van diverse uilen bevestigden dit alleen maar. Het bezoek aan een bos leverde weinig op, het was echt zoeken geblazen. Slecht één *Russula* haalde de lijst. Uitschieters waren een fraai exemplaar van de Franjeporiezwam (*Polyporus tuberaster*) die we trouwens daags erna nogmaals vonden en Ron vond zo

waar nog een ascomyceet, nl. het Bleek pelsbekertje (*Trichophaea woolhopeia*). Helaas slechts een enkel vruchtlichaampje, je moet er maar oog voor hebben!

Maar verder niet getreurd de sfeer zat er goed in, zeker Gerard was in zijn nopjes met de talrijk rondfladderende Kolibrievlinders, maar het maken van een leuk plaatje was door de beweeglijkheid van die diertjes o zo moeilijk!

Hoewel de mogelijkheid aanwezig was voor het zelf in elkaar knutselen van een avondmaal verkozen we toch Martin's raad op te volgen, hij wist dat in de enige culinaire zaak die het dorp rijk was het uitstekend toeven was. Hij had niet te veel gezegd, de menukaart was zeer uitgebreid en de keuken voortreffelijk, daarbij kwam nog de zeer charmante en perfecte bediening. Het werd al snel duidelijk dat de "aw bök" uit Limburg het lonken nog niet verleerd waren, zeker na het nuttigen van de nodige hoog alcoholische kruidendrankjes werden de 'poepstamper' goed geobserveerd.

Zaterdag doken we in een nabij gelegen diep ingesneden beekdal. Ondanks voldoende vocht was het zeer slecht gesteld met de fungi. Alleen de Waaierbuisjeszwam (*Polyporus varius*) was alom vertegenwoordigd. Toch wel fraai de vondst van de Prachtmycena (*Mycena crocata*) waarvan we enkele exemplaren vonden. Niet onopgemerkt bleef een groepje van de zeldzame Loodgrijze bosbekerzwam (*Peziza lividula*). Verder kregen de vogels en de nog plaatselijk uitbundig bloeiende planten de nodige aandacht (noodgedwongen). Martin had in het begin nog andere zorgen, een jonge poes wilde graag mee op excursie en was moeilijk op andere gedachten te brengen. Na enige vruchteloze pogingen lukte het Martin uiteindelijk het beestje te vangen, maar moest hem nu wel weer helemaal terug naar huis brengen.

Zondag werd ons groepje aangevuld met Marrison en Herman die een dagje 'over' kwamen. Ondanks dat ze gewaarschuwd waren dat het hommeles was weerhield het hen er toch niet van te komen genieten van de fraaie natuur en ieder paddestoeltje was na-

tuurlijk meegenomen. De excursieroute in de buurt van Gees was mooi, zeker de vele Roodgerande houtzwammen (*Fomitopsis pinicola*). Zeer talrijk en ook nieuw voor enkele deelnemers het Echt moederkoren (*Claviceps purpureum*) voorkomend op diverse grassoorten. De vondst van *Colpoma quercinum* op een eikentakje was aardig en voor de meesten een nog niet eerder geziene soort.

Ron, weer langzaam aan de betere hand na een fikse nekspierirritatie, forceerde zich dermate tijdens een klauterpartij dat die handicap pijnlijk terugkeerde met als gevolg dat hij huiswaarts moest keren. Een geluk bij een ongeluk was dat Gerard, die toch eerder naar huis moest, hem mee kon nemen en hem thuis afleverde. Bij terugkomst in het pension wachtte ons trouwens een verrassing, vrouw Hanna haalde (volgens Henk) goede punten met het bakken van enkele 'hefekuchen' vol met pruimen en vergezeld van een heerlijke 'greumeletaart' met fruit. Zeker de pruimen deden het goed daar enkele deelnemers ietwat last hadden van hun stoelgang! Alles werd in grote dank aanvaard en weggewerkt, nou ja alles, het was ook een hele hap. Zeker Marrion en Herman kregen hier nog een behoorlijk staartje van mee en keerden nadien meer dan voldaan huiswaarts. De microscopen kregen s'avonds niet al te veel werk te verrichten, des te meer werd er heel wat, tot in de kleine uurtjes gekwebbeld. Tevens werd de planeet Mars, zo opvallend dicht bij de aarde, ruimschoots bewonderd. Het firmament was aldaar goed zichtbaar in tegenstelling tot onze streek waar door licht-

en luchtverontreiniging hier nog amper sprake van kan zijn. Bij normale omstandigheden waren wij er ook maandag nog op uitgetrokken. Maar het aantal kilometers van de dagen ervoor, dit in een behoorlijk heuvelachtig terrein, had toch wel haar tol geëist. Eigenlijk met tegenzin werd er gepakt, nog wat gelummeld en uiteindelijk afscheid genomen.

Maar vooreerst werd door Piet de Vree nog de tuin van Hanna leeggeplunderd, met toestemming overigens. Het betrof de droogbloemen, daar wist Piet zijn vrouw wel raad mee.

We hadden tijd in overvloed en bezochten dan ook het op ongeveer 6 km afstand gelegen ferienpark "Felsenhof" waar we eind september hoopten neer te strijken, dit het liefst na de nodige regenbuien.

Resumerend mogen we stellen dat het bij Hanna uitstekend toeven was, dank zijn we dan ook verschuldigd en hopen er ook nog eens terug te kunnen keren. De omgeving was veelbelovend voor paddestoelen en erg belangrijk, de sfeer was

uitstekend. Het was zeker van belang dat de kennis van de deelnemers zich niet alleen beperkte tot paddestoelen alleen maar dat men ook ruimschoots aandacht had voor andere dingen die de natuur ons te bieden heeft. In drie dagen werd om precies te zijn 15,4 km al zoekend afgelegd waarbij gemiddeld per 188 meter een paddestoel aan de lijst kon worden toegevoegd. Reken nu maar zelf uit hoeveel verschillende soorten paddestoelen er werden gevonden! Het aantal geziene padden was overigens talrijker.

Gerolstein eind september 2003

Veel hoop op een overdosis paddestoelen hadden we eigenlijk niet. Bij ons was het tenminste nog niet veel soeps. Maar het had maandag in de Eifel flink geregend, eigenlijk wat laat maar je weet maar nooit.

We vertrokken die **vrijdag** niet al te vroeg daar we pas om twee uur de gehuurde bungalows in ons bezit konden nemen. Toch al om half twaalf daar. Op de parkeerplaats werd van schoenen en kleding gewisseld en een begin gemaakt met het verkennen van de directe omgeving van Felsenhof, ons "home" de komende dagen. Het was ook hier nog niet je dat, maar toch werden al tijdens de eerste minuten een drietal boleten gevonden die de burger moed gaven. Zeker het vinden van de Valse melkboleet (*Suillus collinitus*) en wel erg bijzonder *Suillus viscidus* (= *auruginascens*) was fraai. Het uitsleutelen van de laatste was geen probleem maar een afbeelding vinden was iets anders. Breitenbach laat een afbeelding zien die er totaal niet op lijkt, echter in Krieglsteiner vonden we de ware.

Deze auteur vermeldt trouwens dat Breitenbach's voorstelling een alpenvariant is zonder een typisch schubbige hoed.

Na een rondje met toch een leuk aantal soortjes doeken we aan de achterkant weer het park binnen. We genoten een poosje van het schitterend uitzicht. Door de aanwezige speeltoestellen voor kinderen kwam het 'kind' bij Margriet en Irmgard weer bovendrijven. Margriet testte een korte zweefbaan en moest ervaren dat haar gewicht sinds haar jeugd niet meer hetzelfde was, op diverse plaatsen bonkte en beschadigde ze met haar achterste de bodem en aanwezige boomwortels, gelukkig was het baantje maar kort anders was het zitten dat weekend problematisch geworden. Irmgard ondertussen kirde van plezier op de voor haar iets te grote schommel.

De onderkomens waren uitstekend en gezellig ingericht, elke kant waar je naar buiten keek liet een fraai glooiende landschap zien. Er was genoeg ruimte om in een van de bungalows een practicumruimte in te richten en voor het nuttigen van de nodige flesjes wijn. Natuurlijk moest er iemand direct na aankomst een 'grote boodschap' in het nog propere toilet deponeren, direct paniek want er was geen toiletpapier. Dat we hier zelf voor moesten zorgen was ons niet medegedeeld, maar zoals altijd zorgde Irmgard ervoor dat dit probleem snel opgelost werd.

Na ons geïnstalleerd te hebben was er nog voldoende tijd om een ander deel van het park te bekijken, nl. een terrein met jeneverbes en hoge rotsformaties waaraan het park zijn naam ontleend. Diverse soorten werden nog gevonden waaronder de fraaie en niet in Nederland voorkomende *Pluteus roseipes*. Ook opvallend veel aanwezig de Peenrode melkzwam (*Lactarius deterrimus*). Door al die bezigheden zou nu een goed diner welkom zijn, maar eerst moesten we wachten op Henk Henczyk die vandaag nog zijn dagelijks brood moest verdienen. We hadden goede herinneringen aan Berlingen betreffende de warme hap. Die 6 kilometer overbruggen was dan ook geen probleem. Er werd lang getafeld met als gevolg dat we de doosjes met paddestoelen achteraf niet geheel verwerkt kregen.

Zaterdag, na het bestuderen van de kaart togen we enkele kilometers verder naar Müllenborn waar we in een smal beekdal wel het een en ander verwachten. Juist van de dalen moesten wij het hebben daar op de hogere delen het nog steeds niet best was. Hier was het voldoende vochtig en de buit dan ook bevredigend. Uitschieters vooral het Kleinsporig breeksteeltje (*Conocybe excedens*), Blozende dennevezelkop (*Inocybe whitei*), Bruine korrelhoed (*Cystoderma grannulosum*), zeer bijzonder de Kegelsatijnzwam (*Entoloma tibiicystidiatum*) en een mooie groep Grote kleefparasollen (*Limacella guttata*). Op een steile rotswand tussen spleten mooie exemplaren van de Opaalmelkbekerszwam (*Peziza badiofuscoides*) en erg kleurrijk, midden op een voetpad, vele vruchtlichamen van de Zwartwordende wasplaat (*Hygrocybe conica*) in alle stadia. We passeerden vele gunstige plekjes waar je normalerwijze wasplaatjes zou kunnen vinden maar die lieten volledig verstek gaan. Trouwens ook opvallend waren de weinige micorhizapaddestoelen. Maar hoe dan ook, de fotografen onder ons kwamen aan hun trekken.

Martin wist een locatie waar je lekker smikkelen kon, "Waldhotel" in Kopp lag een tiental kilometers verderop. Hoewel onze magen snel aan vulling

toe waren volgden wij hem blindelings. Maar och arm de zaak zat vol feestgangers dus geen plaats voor een groep uitgehongerde paddestoelliefhebbers.

Maar het had ook zijn voordelen, we ontdekten dat dit bosrijk gebied wel eens een bezoekje waard zou kunnen zijn. Wat scheelogend (van de honger) doken we uiteindelijk bij een Kroaat naar binnen. Nogmaals op de proef gesteld door het lange wachten genoten we uiteindelijk van een uitstekend maal. Volgens traditie nam niet eenieder als toetje een flinke bak ijs. Zeker Irmgard en Martin zaten 'vol' en gaven de voorkeur aan een 'kleintje', een kruidenbitter wel te verstaan. Ze gaven dit dan ook in de vrij lawaaierige zaak figuurlijk door aan de serverster. De hilariteit was groot toen ze een kinderijse voorgeschoteld kregen van 'Bob de Bouwer' compleet met puntmuts, prachtig!

Zondag kwamen we laat op gang, misschien door het zwaar tafelen en borrelen de avond ervoor, wie weet. In ieder geval moesten we tot 10 uur wachten daar Gerard Dings vanuit St. Vith rond die tijd bij ons kwam aansluiten. We scharrelden een tijdje rond de "felsen" en vonden een mooie groep Koperrode spijkerzwammen (*Chroogomphus rutilans*), de Gewimperde aardster (*Geastrum fimbriatum*) en nog ander moois. In een van de bungalows verorberden we het lunchpakket, voerden kruimels aan de talrijke vogels en vertrokken naar Berlingen. Want Hanna, de pensionhoudster te Berlingen, wist dat wij in Gerolstein zaten en stond erop dat wij deze middag om 3 uur bij haar kwamen koffie drinken. Maar eerst doken we aldaar in een voor ons reeds bekend beekdal. Hier stond het plaatselijk vol met de Prachtmycena (*Mycena crocata*), fraaie Bruinkorrelige vloksteeltjes (*Flammulaster granulorum*) veel *Galerina helvileps*, Witstelige zadelkluiszwam (*Helvella latispota*), behoorlijk wat *Marasmius alliaceus* en erg veel Kleine poederparasolletjes (*Cystolepiota seminuda*).

Toen op naar de koffie! Hanna had, zoals verwacht, natuurlijk weer heel wat gebakken en dit belegd met fruit van eigen bodem. Het was een gezellig samenzijn maar vooraf hadden we wel bedongen dat we niet eerder aan de koek zouden beginnen voordat ze toezegde deze avond met ons mee te gaan eten. Voordat het echter zover was moesten we wel wat koolhydraten proberen kwijt te raken en doken we weer voor een paar uurtjes het voornoemde dal in. En niet voor noppes met o.a. nog de Reuzenknotszwam (*Clavariadelphus pistillaria*) en een mooie groep Stekelige stuifzwam (*Lycoperdon echinatum*). Toen was het vluchten geblazen daar een flinke plensbui ons teisterde. Hanna, mooi opgedirkt, werd

met de schoonste wagen opgehaald en tafelde met nu niet bepaald okselfrisse excursiedeelnemers, maar het was gezellig. Piet de Vree alweer een pannenkoek verorberend in verband met de lijn kreeg achteraf wel zijn broek niet meer dicht, gezondheid!

Maandag was het eerst inpakken geblazen want rond tien moesten de bungalows ontruimd zijn. Piet (de jongere) en Ron moesten eerder naar huis en werden uitgezwaaid. De rest op naar Kopp.

Dat vele wegen naar Rome leiden werd maar weer eens bewezen. Op een bepaald punt ging de ene helft naar rechts en de andere naar links zonder dat de een of andere groep dit in de gaten had. Maar wel allemaal richting het zelfde doel.

Het resultaat was dat elk groepje wel ergens op de ander stond te wachten met als gevolg wat verloren tijd en ongerustheid. Maar alles kwam tenslotte weer goed.

Het uitgekozen dal bleek een waar paradijs in alle opzichten, niet alleen mooie paddestoelvondsten maar ook veel andere geneugten.

We werden links en rechts verwelkomt door het burlen van de bronstige edelherten. De buit was nog behoorlijk. Fraai waren de Roze dwergchampignon (*Agaricus purpurellus*), *Cortinarius quercetorum*, prachtige *Russula integra* en *R. vinosa*. Heel bijzonder een *Entoloma* waar we misschien later nog eens op hopen terug komen.

Maar aan alles komt een eind, we moesten naar huis en liefst voor het donker. De eerder genoemde edelherten zorgden nog voor een waardig afscheid door te besluiten op een goede honderd meter van ons, met meer dan twintig stuks, in parade voorbij te trekken. Nog genietend van lekkere koffie met gebak in hotel "Waldhof" werden alweer voorzichtig plannen gemaakt voor het komende jaar, weer en weder dienende.

Niet nogmaals zo'n droog paddestoelenjaar s.v.p!

Piet Kelderman

Het zag er eigenlijk tot de maand mei nog vrij goed uit. De oogsten waren zeker niet uitbundig, want ook het voorjaar was aan de droge kant, maar toch. De ellende begon eigenlijk pas eind mei. Het KNMI meldt op 8 augustus pas de eerste hittegolf voor Nederland (boven de grote rivieren), maar inmiddels waren we op de meeste plaatsen in Limburg al aan de derde bezig! Van 29 mei tot 8 juni werd de eerste opgetekend, de tweede kregen we te verduren van 13 tot 27 juli en na een dag pauze startte de derde periode die tot 12 augustus aanhield. De weinige regen die zo nu en dan viel verdampte meestal al voordat het de bodem had bereikt! Toen er eindelijk wat meetbare neerslag viel wilde het maar niet op gang komen. Het waren vooral de micorrhiza-paddestoelen die het lieten afweten, soms vonden we een schamel, reeds deels uitgedroogd, exemplaar waar verder niets zinnigs over te vertellen viel. De hoop was gericht op oktober maar ook dit bleek slechts ijdele hoop. De kansen keerden niet, het bleef te droog, te warm en dus ook slecht. De genadeklap kwam na 15 oktober met het invallen van de vorst. Hoewel alleen s'nachts de temperatuur plaatselijk tot minus 7 graden kwam was dit zeker alom merkbaar. Zeer opmerkelijk feit was dat er dit jaar geen enkel wasplaatje werd gevonden! Maar gek, toch werden er nog enkele paddestoelen gevonden die blijkbaar wel profiteerden van de omstandigheden door juist nu te verschijnen. Ook was er een korte periode waarin de *Hebeloma*'s hoogtij vierden. Zeer opvallend ook in diezelfde periode was het vaak massaal voorkomen van soorten uit het geslacht *Conocybe* (incl. *Pholiotina*) en het draadknotszwammetje.

Het begon veelbelovend, al op **15 januari** vond Jo Bollen *Melogramma campylosporium* op een dode tak van Haagbeuk (*Carpinus betulus*), nieuw voor Nederland! (zie PSL-Nieuws 10(2)2003). Dit bewijst maar weer eens dat je betreffende het kleine spul in een winter met weinig vorst leuke dingen kan vinden mits je er natuurlijk oog voor hebt.

Zelf kwam ik op **27 januari** nog de Baretardster (*Geastrum striatum*) tegen en dit vlak bij huis.

Op **30 januari** meldt Ron *Lophium mytilium* op een tak van *Picea abies*, en in de periode tussen **4 en 11 februari** o.a. *Bertia moriformis*, *Nectria fuckeliana* en *Cucurbitaria berberidis* (in een plantsoen) met als klapper, op **6 februari**, de vondst van *Apiognomonium erythrostoma* (in

blad van Zoete kers), nieuw voor de Nederland (zie vorige uitgave). Dit alles in de nabijheid van zijn woonplaats te Vilt.

Op **5 maart** pakt Ron de draad weer op met de vondst van *Apioplagoistoma carpinicola* op haagbeukblad, eveneens nieuw voor Nederland.

Op dezelfde dag vond ik zelf op oude stengels van Hondсроos (*Rosea canina*) *Saccothecium sepincola* en tevens het Conidia-stadium *Camarosporium rosea*, eveneens nieuw Nederland.

Op **7 maart** vonden Jo Bollen en zijn zus de schitterende Blauwe kortszwam (*Terana coerulea*) in het Bunderbosch (zie voorplaat en elders in dit nummer).

Ron weet niet van ophouden en meldt op **14 maart** de vondst van *Ophiognomonia melanostyla* in een blad van Linde (*Tilia*), niet eerder vermeld voor ons land! En verder op **19 maart** in de Curfsgroeve, in een blad van Ruwe berk (*Betula pendula*), *Gnomonia intermedia*, ook al weer nieuw! Tevens op blad van Boswilg (*Salix caprea*) *Linospora caprea*. De Nederlandse namen moeten wij u schuldig blijven, die zijn er voorlopig nog niet.

19 april de eerste PSL-excursie van het jaar. Er was eigenlijk een andere locatie gepland maar door de droogte en snijdende oostenwind weken wij uit naar de Nekamiegroeve nabij Bemelen. Er was weinig te vinden maar we vonden wel, zelfs op drie plekje, tussen brandnetels, de wel zeer fraaie Lentebekerszwam (*Caloscypha fulgens*), de 3^e vondst voor Nederland!

Ron struikelt op **29 april** in zijn eigen tuin over het het Levermoskommetje (*Bryoscyphus atromarginata*), welig voorkomend op Paraplutjesmos.

Tijdens een bezoek aan het Savelsbosch, op **2 mei**, werd het Varenkorsthaarkelkje (*Incrupila aspidii*) op Stijve naaldvaren gevonden in een grubbe (uitvoerig beschreven in PSL-Nieuws 10(1) 2003). Inmiddels is deze bijzondere soort al bekend uit vier kilometerhokken in Z-Limburg. Ook aardig en zeker niet zeldzaam, als je er maar naar zoekt, het Donkerharig franjekelkje (*Lachnum fuscescens* var. *fagicola*), typisch voor overjarig beukenblad.

Tijdens de excursie van **3 mei** op de Putberg waaide het hard en alleen in de lagere delen was het voldoende vochtig. De meeste voorjaarssoorten waren er wel echter slechts met enkele vruchtlichamen vertegenwoordigt. Een dikke tak van de Gewone es (*Fraxinus excelsior*) was goed voor de Bruine borstelkurkzwam (*Corioloropsis gallica*).

Op **16 mei** togen we met ons allen naar Geleen en omgeving. Het aantal soorten viel wat tegen maar met het Gespeerd pelsbekertje (*Trichophaeopsis bicuspis*) en de Kardinaalsbekerszwam (*Peziza subisabellina*) mochten wij niet klagen. Op een plaats met veel houtsnippers stond het als gezaaid met de Vroege leemhoed (*Agrocybe preacox*) en er tusschen overal het Donker eikenbladzwammetje (*C. ocior*) wat een fraai geheel opleverde. Jammer dat het alleen in de laagste delen vochtig genoeg was voor paddestoelen.

Tijdens het zoeken naar iets anders werd op **21 mei** in het St. Jansbos nabij Valkenburg, door samensteller dezes, het toch wel zeldzame Bladspikkelschijfje (*Ascobolus foliicola*) op populierenblad gevonden.

31 mei, geen excursie maar toch met een paar fanatiekelingen naar de Nekamiegroeve waar o.a. het Moeraspelsbekertje (*Trichophaea paludosa*), massaal de Zwarthaarwimperzwam (*Scutellinia nigrohirtula*), de Okerkleurige bekerszwam (*Peziza granularis*), onder Els de Elzevezelkop (*Inocybe alnea*) en bijzonder, ook onder Els, *Octoporus rustica* nog niet vermeld in de dikke bul, verder nog twee indeterminabele asco's.

Op dezelfde dag vond Giel Jetten in het Elslobosch 12 vruchtlichamen van de mooie Bruine modderbekerszwam (*Peziza limnaea*).

Op **7 Juni** was het tijd voor de gezamenlijke excursie PSL-NMV. Nabij de plaats van samenkomst konden de deelnemers in de beukenlaan bij Kasteel Schaloen de zeldzaam

geworden Giftige vezelkop (*Inocybe erubescens*) bewonderen. Ons eigenlijke zoekgebied lag een eindje verder in het Struchterveld. Het was warm en droog maar na een onweersbui enkele dagen ervoor was het nog een beetje vochtig in de holle wegen. Hier de Roze wasporie (*Ceriporia purpurea*), het Essenpeestschijfje (*Episphaeria fraxinicola*) en het piepkleine Klein kleivloksteeltje (*Flammulaster speireoides*). De Soudberg waar we nog even zochten was echter te droog, alleen een groepje Bostaalsteeltjes (*Entoloma incarnatofuscescens*) was leuk.

De Brunsummerheide werd op **21 juni** bezocht. Het was erg droog en dus de buit mager. Alleen aan de boorden van de venetjes, met een zeer lage waterstand, viel iets te halen zoals de Trechterwasplaat (*Hygrocybe catharellus*), plaatselijk en leuk een asco op riet *Mollisia palustris*, ook hier het Okerbruin beekschijfje (*Pachyella babingtonii*) en zowaar op enkele plaatsen de Tolzwam (*Cotricia perennis*).

Het had enkele dagen voor de **5 juli** tamelijk geregend dus op naar de Bergse heide te Valkenburg, het viel echter zwaar tegen. Buiten de, toch hier niet alledaags soort, mooie Oranje grastaailing (*Marasmius curreyi*) en tamelijk veel op dode takken van Cornoelje de Rondsporige stinkkorstzwam (*Scytinostrome hemidichophyticum*), niet alledaags. De excursies op **19 juli** en **2 augustus** gingen op de geplande locatie door de hitte niet door. Op de laatste datum probeerden wij het in de Vijlenerbosch waar, hoe was het mogelijk, wat regen was gevallen. Met 70 soorten waren we eigenlijk dik tevreden, het Genaveld sapbekertje (*Phaeohelotium umbicatum*) als enige vermeldingswaardig.

De excursie op **15 augustus** te Hoogbosch nabij Meers viel wederom uit.

Op **6 september** gingen we naar het Savelsbosch (Trichterberg) nabij Gronsveld. Het was redelijk vochtig maar amper paddestoelen, geen enkele micorrhiza-soort viel te noteren. Alleen in een diepe grubbe vonden we enkele leuke en zeldzame soortjes waaronder weer het Klein kleivloksteeltje (*Flammulaster speireoides*), het Kleibreeksteeltje (*Conocybe mairei*) en een zestal hertezwammetjes. Op **13 september** stond Elsloo op het programma maar 'de mycoloog' ter plaatse stond het huilen nader dan het lachen, aldaar was tot dan toe amper enige regen gevallen met alle gevolgen van dien. Om niet geheel van elkaar te vervreemden zochten wij ons heil in de Groene long nabij Kerkrade. Hier was een klein, vochtig en moerassig gebiedje waar mogelijk wat te halen viel. En zie de goden waren ons goed gezind, alleen al dit kleine terrein van nog geen hectare was goed voor 112 soorten met o.a. de Gegordelde elzegordijnzwam (**Cortinarius alnetorum**), Grote moeraszwavelkop (*Pholiota myosotis*), Ranzige mycena (*Mycena olida*), vele Blauwgrijze schorsmycena's (*Mycena pseudocorticola*) samen met het Gezellig knotsje (*Thyphula erumpens*), op diverse plaatsen het Franjebreeksteeltje (*Conocybe (Pholiotina) appendiculata*), op een bemoste betonmuur het Muurmosschijfje (*Octospora musci-muralis*) en grote aantallen Afgeplaatte grondbekerszwammetjes (*Geopora tenuis*).

20 september was het te Beegden te warm en te droog, dus benzine sparen!

Jo Bollen meldt voor deze maand 103 vruchtlichamen van de erg mooie Oranjerode hertezwam (*Pluteus aurantiorugosus*), fructificerend op een deels vermolmd populierenstronk.

Op **2 oktober** werd een kort bezoekje gebracht aan de Epenerbaan in het Vijlenerbosch. Hoewel we hier toch geregeld komen was de vondst van de Oranje russula (*Russula aurantiaca*) een echte verrassing, hetzelfde mag gezegd worden voor het vinden van de Stekelige stuifzwam (*Lycoperdon echinatum*), ook nog niet eerder in dit bos waargenomen.

Eveneens op **2 oktober** vond Jo Bollen in bos Elsloo een *Leucoagaricus* die op de daarop volgende practicumavond uitgesleuteld werd als de Purperen champignonparasol (*Leucoagaricus purpureoilacinus*).

Eigenlijk stond de Groene long te Kerkrade op het programma maar hier waren we al geweest dus een alternatief werd weer gezocht. Het werd op **4 oktober** uiteindelijk de Dellen nabij Meerssen. In het hellingbos viel het erg tegen, alleen de vondst van een enkel exemplaar van de Donkere fluweelmelkzwam (*Lactarius fuliginosus*) is het vermelden waard. Het dal was ons beter gezind met zeer talrijk de Wasplaatmycena (*Hemimycena mairei*, zie elders in dit nummer) en als gezaaid het Groot mosklokje (*Galerina clavata*) nu niet bepaald zeldzaam maar wel fraai. Erg talrijk ook onder *Betula* en *Salix* de Vergelende russula (*Russula puellaris*) en iemand kwam nog aandragen met de Duinboschampignonparasol (*Leucoagaricus sub-litoralis*).

Dat oude mest van Konikspaarden nog enkele verrassingen kan opleveren bleek op **9 oktober**, in de Meerterengroeven vond Ron o.a. 2 nieuwe soorten voor Nederland op dit interessante substraat, dit waren *Thecotheus strangulatus* en *Saccobolus bekkii*.

11 oktober, op naar het hoogste punt van Nederland. Het werd niet bepaald een hoogtepunt, maar toch nog redelijk wat soorten. De micorrhiza-paddenstoelen waren ook hier duidelijk in de minderheid! Op de diverse vaalhoeden (*Hebeloma* 's) na die vrij talrijk aanwezig waren.

Op **14 oktober** togen samensteller dezes en Ron naar hun hok '15' nabij Vilt dat ze al enkele jaren inventariseren. Opvallend was overal het grote aantal Breeksteeltjes (*Conocybe* incl. *Pholiotina*) waarvan er zes een naamkaartje opgeplakt kregen met o.a. het Rafelig breeksteeltje (*Conocybe exannulata*) als zeldzaamste. We waren nieuwsgierig of het Witgeringd mosklokje (*Galerina jaapii*) en de variëteit van de Zandpadvezelkop (*Inocybe lacera* var. *helobia*) ook dit jaar weer aanwezig waren in de Meerterengroeven, dit bleek inderdaad het geval.

De dag erna, **15 oktober**, meldt Jo Bollen de Krulzoomridderzwam (*Tricholoma acerbum*) van het Bunderbosch, een soort die hij hier al eerder vond.

Op **18 oktober** weer eens naar het Vijlenerbosch, om precies te zijn het Malensbosch (gem. Vaals). Het was door het vriesweer erg koud en natuurlijk een erg slappe boel. Dat we desondanks nog een mooie vondst deden was meer geluk dan vaderlandsliefde. We vertelden het al eerder, we komen hier vaak maar de gordijnzwam die we nu vonden was nog nooit eerder hier gezien. Deze grote en prachtige paddenstoel was nog niet zo gemakkelijk uit te sleutelen

ondanks de duidelijk aanwezige kenmerken. Uiteindelijk bleef de Bruine kleibosgordijnzwam (*Cortinarius nemorensis*) of de Veranderlijke gordijnzwam (*C. varicolor*) over. Zowel macro- als microscopisch amper uit elkaar te houden, maar de eerste komt in loofbos voor en de tweede uitsluitend onder naaldbomen. *Cortinarius nemorensis* vonden we in de nabijheid van beuk met geen naaldboom in de buurt, dus!

20 oktober werd door Jo Bollen en nieuwe vindplaats ontdekt van *Leucoagaricus pilatiana*. De soort werd tijdens een latere practicum avond uitvoerig gedocumenteerd door hem en Wiel Simons daar men in eerste instantie, door de ietwat afwijkende macrokenmerken, de soort niet direct herkend werd.

Tijdens een tussendoortje op **21 oktober** te Geleen laat Henk Henczyk een vindplaats zien met talrijke vruchtlichamen van de Grijsgroene parasolzwam (*Lepiota griseovirens*) en verspreid er tussenin de Bruingele stekelparasolzwam (*Lepiota carini*) Ook veel hier de Pantherchampignon (*Agaricus impudicus*). Erg veel op een snipperplaats het Gekraagd breeksteeltje (*Conocybe blattaria*).

30 oktober vind dezelfde Henk de toch wel zeldzame en fraaie Gelobde pruikzwam (*Creolopus cirrhatum*) op een stomp van een Berk, in Nederland nog niet vermeld van dit substraat.

1 november zijn er geen wasplaten als alternatief kozen we (weer) voor de Nekamiegroeven. Tot onze verrassing stonden hier nog paddenstoelen genoeg. Het Gerimpeld mosoortje (*Arrhenia retiruga*) was alom aanwezig verder fraai de Kaneelkleurige gordijnzwam (*Cortinarius cinnamomeus*) en tamelijk veel onder wilg en berk de Eikelkleurige gordijnzwam (*Cortinarius brunneus* var. *glandicolor*). Op een erg dynamisch plekje vrij massaal het Klein moskussentje (*Pulvinella haemastigma*) en het Zandputje (*Geopora arenicola*).

Op **8 November** wederom naar deze groeven (maar nu vroeg, om 9 uur) om dat het vorige bezoek wel erg kort was gezien de sluitingstijd om 12.00 uur.

Diverse leuke asco's passeerden de revue. Op een wilgentakje vond Ron *Cryptodiscus rhopaloides*, nieuw voor Nederland. (Zie Breitenbach deel 1, afb. 288) Verder op oude mest van Konikspaarden het Slijmspoorschijfje (*Thecotheus pelletieri*) en Dwergpelsbekertje (*Paratrachophaea michiganensis*). Enkele konijnenkeutels waren goed voor het Roze mestschijfje (*Iodophanus carneus*) en de Deuteromyceet *Stilbella erythrocephala*, de laatste werd door Tonny ontdekt. Martin kwam uit het niets aanzetten met een 'teervlek' op een afgefallen blad van Boswilg, dit bleek *Rhytisma salicinum* te zijn. Ook fraai een groepje Spitse gordijnzwammetjes (*Cortinarius acutus*) ook stond de Gesteelde stuifbal (*Tulostoma brumale*) er weer.

Het is toch nog een lang verslag geworden. Maar het was vooral het kleine spul dat, eigenlijk noodgedwongen, meer de aandacht kreeg, daar waar het tenminste mogelijk was. De handvol nieuwe soortjes voor Nederland maken echter veel goed. Maar we hopen toch dat de weergoden ons het komende jaar wat beter gezind zijn!